

קונטרס

משעיינות החיים

דברי תורה

מב"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

פרשת שלח תשפ"ו • גליון תקלו

פה יוצאן סיטי יצ"ו

©

כל הזכויות שמורות

י"ל ע"י

מכון שלמה משנתו

להוצאת ד"ת של כ"ק מרן אדמו"ר זצוקללה"ה

שע"י איגוד חסידי צאנז זוועהיל

להערות והארות

או להזמנת הגליון נא לפנות לטעל:

201-455-7269

בארה"ק:

052-712-6945

דוא"ל:

mayunoshachaim@gmail.com

דרוש לפרשת שלח

תשנ"ט

בדין איסור הפלגה בספינה ג' ימים קודם השבת

וידבר ה' אל משה לאמר. שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם (במדבר יג, ב). ובמדרש (רבה טז, א, תנחומא א), ילמדנו רבינו מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת שלשה ימים. כך שנו רבותינו אין מפליגין את הספינה לים הגדול שלשה ימים קודם לשבת. וצריך ביאור מה עניין דין הפלגה בספינה קודם השבת לפרשת מרגלים. עוד יש להתבונן במה נסתפק השואל מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת ג' ימים, הא ברייתא ערוכה היא (שבת יט, א) אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם לשבת.

א) והנראה לומר, דהנה הרא"ש שם (שבת פרק א' סי' ל"ח) הביא בשם רשב"ם, דהך ברייתא דס"ל לאסור הפלגת ג' ימים קודם השבת, הא מני בית שמאי היא דאסרי להתחיל קודם השבת מלאכה הנעשית מאליה בשבת כגון הילוך הספינה חוץ לתחום בשבת. ולכן כיון דאנן קיימא לן כבית הלל המתירין להתחיל קודם השבת במלאכה הנגמרת בשבת, מותר להפליג בערב שבת. ומסתייע להך סברא מהא דתניא בירושלמי (שבת פרק א' הלכה ח') אין מפליגין בספינה שלשה ימים קודם השבת, בית שמאי אוסרים אף ברביעי ובית הלל מתירין. ומפרש רשב"ם, דבית הלל מתירין אפילו בערב שבת, דאי אמרת בית הלל מתירין ברביעי קאמר היינו תנא קמא. וכתב עליו הרא"ש דלא נהירא, דדוחק לומר דרבי ורבן שמעון בן גמליאל דאירי בהך ברייתא סברי כבית שמאי, ועוד כיון דתחומין דרבנן לא הוה להו לבית שמאי למיסר, דהא לא אסרי בית שמאי להתחיל קודם השבת מלאכה האסורה מדרבנן שנעשית מאליה. ולכן פירש הרא"ש, דהא דקתני בירושלמי בית הלל מתירין ארביעי קאי, ולא קשה דאם כן היינו תנא קמא, דהכי קאמר דבר זה מחלוקת בית

שמאי ובית הלל. ואפי' אם נפרש הך ברייתא כפירוש רשב"ם דבית הלל מתירין בערב שבת קאמרו, לא שבקינן ברייתא דגמרא דידן דקא אסרי בה תנאי בתראי ומסתמא לא פליגי אבית הלל, אלא קאמרי דלא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר זה, עכ"ד.

ברם הנה נחלקו הפוסקים (עי' או"ח סי' רמ"ח מג"א סק"ב וסק"ג ובמשנה ברורה שם סק"ד) במה ששנינו אין מפליגין בספינה ג' ימים קודם לשבת, אם חושבין ג' ימים אלו לבד משבת ולפ"ז יום רביעי נמי אסור, או שחושבין ג' ימים אלו עם יום השבת, ולפ"ז יום רביעי מותר. ומעתה אם נפרש דאיסור הפלגה ג' ימים קודם השבת הוא מלבד יום השבת, צריך לומר דבית הלל המתירין ביום ד' פליגי על תנא קמא האוסר להפליג ג' ימים קודם השבת. ולפ"ז יש לומר שבזה נסתפק המדרש מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת שלשה ימים, דמיבעיא ליה אי קי"ל כדעת בית הלל בירושלמי דביום רביעי מותר ואין איסור אלא להפליג ב' ימים מלבד יום השבת, או שמא כסתימת הברייתא בש"ס דילן דאסור להפליג ג' ימים קודם השבת ויום רביעי בכלל האיסור.

והנה הרבה טעמים נאמרו בראשונים על הא דאין מפליגין בספינה ג' ימים קודם השבת (עי' ברא"ש וברן"ש שם), והרז"ה בשבת שם (ז, א מדפי הרי"ף) כתב וזה לשונו: והא דתנו רבנן אין מפליגין בספינה פחות משלשה ימים קודם לשבת, פירש הרי"ף ז"ל בהלכות, בספינה גוששת [ומשום חשש איסור תחומין], ואח"כ חזר בו בתשובה (שו"ת הרי"ף סי' שי"ז), ופירש טעמא משום ביטול עונג שבת [דג' ימים הראשונים אם יחוגו וינועו כשיכור יתבטלו מעונג שבת, אבל אחר כך כבר פרח פחדיהו]. ולי נראה טעם אחר בין בזו בין במה שאמרו אין צרין על עיירות של נכרים, דכולהו מקום סכנה הוא, וכל שלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי (עיין גיטין עז, א, פסחים קו, א), ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר עומד בפני פיקוח נפש, והוא הדין להפריש במדברות וכל מקום סכנה שאדם עתיד לחלל בו את השבת, עכ"ל.

וכתב החתם סופר בחידושייו לשבת (שם בד"ה שיטת הרז"ה, ובשו"ת חתם סופר חלק ו' ליקוטים סי' צ"ז), דלסברת הרז"ה שהאיסור הוא משום דשלשה ימים קודם לשבת קמי שבתא מקרי, אם כן ג' ימים ממש בעינן, וגם ביום רביעי אסור, ודלא כהירושלמי אליבא דבית הלל שסובר דרביעי מותר. [ולכא' לפי דבריו דברי הרז"ה צ"ע, שהרי שם בסמוך הביא בסתמא את דברי הירושלמי שבית הלל מתירין ביום ד', ונראה מלשונו דס"ל כהירושלמי, ובאמת לפי

סברתו שהאיסור הוא משום דקמי שבתא מקרי, מסתבר לאסור גם ביום ד' כדברי החתם סופר, וצ"ע]. אבל לפי סברת הרי"ף שהטעם משום ביטול עונג שבת, מסתברא דביום רביעי מותר להיכנס בספינה, דכיון דהטעם משום פרח פחדיהו, ושיערו חכמים בשיעור כך, הרי ידוע כל אלו עניינים הטבעיים תלויים בגלגל חמה ולבנה, ואין חילוק אם מתחיל הפחד בתחילת יום ד' או בסופו, מכיון ששקעה החמה עליו בורחת הפחד ומקיל והולך עד סוף יום הג', עיי"ש.

והעלה שם, דבאמת פליגי בזה הש"ס דילן והירושלמי, דברייתא דמיייתי הש"ס דילן ס"ל שאיסור הפלגה הוא משום איסור תחומין וכשיטת רבינו חננאל וסייעתו שהביא הרי"ף שם (ועי' ראב"ן סי' ס' ותוס' עירובין מג, א ד"ה הלכה), ועל כן אסור להפליג ג' ימים שלימים קודם שבת. אבל ברייתא דמיייתי בירושלמי על כרחך לא ס"ל שהחשש משום איסור תחומין, דהא קתני בהדיא 'אין מפליגין לים הגדול', ובים הגדול אי אפשר לפרש הטעם משום איסור תחומין שהרי אין תחומין למעלה מעשרה (עירובין מג, א), ובהכרח הטעם כמו שכתב הרי"ף משום ביטול עונג שבת, ולפי טעם זה אין איסור אלא ביום ה' וביום ו' אבל ביום ד' מותר, דסגי ליה בד' עונות שלימות וקצת יום ד' כמו שנתבאר, ומש"ה בית הלל מתירין ברביעי, והא דבית שמאי אסרי היינו משום דחיישי לסכנת נפשות כהרז"ה, ועל כן יום ד' אסור משום דהוי קמי שבתא, עיי"ש באריכות.

לפי דבריו נמצא שספק המדרש אם מותר להפליג ביום רביעי כמו שנתבאר, מיתלא תליא וקאי בטעמי האיסור, דלסברת הירושלמי שהטעם הוא משום ביטול עונג שבת כדעת הרי"ף מותר להפליג ביום רביעי, ואילו לסברת הש"ס דילן שהאיסור הוא מחמת חשש שמא יבוא לידי פיקוח נפש יש לאסור להפליג גם ביום רביעי. ובזה יבוא על נכון לשון המדרש בספיקו מהו לפרוש 'לים הגדול' דייקא שאין בו חשש איסור תחומין, דאילו להפליג בנהרות שיש בהם חשש איסור תחומין פשיטא ליה שאסור להפליג גם ביום ד' כדברי החתם סופר, כי מיבעיא ליה מהו להפליג 'לים הגדול' שאין בו איסור תחומין, ואין מקום לאסור להפליג אלא או מטעם ביטול עונג שבת כהר"ף או מטעם דהו"ל כמתנה לחלל את השבת כהרז"ה, ומש"ה מספקא ליה אם מותר להפליג ברביעי כסברת הרי"ף או שאסור להפליג כסברת הרז"ה.

(ב) והנה בחתם סופר שם כתב שהרז"ה דס"ל שהאיסור להפליג ג' ימים קודם השבת הוא מפני שנראה כמתנה לחלל את השבת אזיל לטעמיה

לגבי מילה, שנחלקו הרז"ה (שבת נג, א מדפי הרי"ף) והרמב"ן (בחידושי שבת קלד, ב והובא בר"ן שם), לגבי ינוקא שבשבת קודם המילה אשתפך חמימיה [החמין שצריך לרחצו בהם אחר המילה], שלדעת הרז"ה אין למולו, כיון דאחר כך יסתכן ונצטרך לחלל עליו שבת להחם חמין עבורו. והרמב"ן פליג וסבירא ליה דאין למצווה אלא מקומה ושעתה, וכיון דעכשיו מילה דוחה שבת, אין לנו לחוש שמא אחר כך יסתכן, ואם יסתכן יהיה פקוח נפש דוחה שבת. דהרז"ה לטעמיה דבשבת גופה כל שהוא נראה כמתנה לחלל את השבת, יש לדחות לגמרי את עשיית המצווה שעל ידה יצטרך לחלל שבת משום פיקוח נפש, מש"ה ס"ל דהכ"נ יש לאסור אפי' קודם השבת כל מעשה שעל ידו הוא נראה כמתנה לחלל את השבת משום פיקוח נפש. אלא דקודם השבת כיון דלא חמיר כל כך כמי שמתנה לחלל את השבת בשבת עצמה, לכן נחתינן דרגא ולא אסרינן להיכנס בספינה אלא לצורך דבר הרשות, אבל לדבר מצווה שרי. ואילו הרמב"ן דס"ל דבשבת עצמה אין חוששין לשמא יסתכן, אם כן קודם שבת אפילו לדבר הרשות אין חוששין לשמא יסתכן, עכ"ד.

ויעיין עוד בשדי חמד (חלק ט' מערכת יום הכיפורים סי' א' אות י') שהאריך לדון כיו"ב לגבי מי שידוע שאם יתענה בצום גדליה עלול הדבר לגרום לו שלא יוכל אחר כך להתענות יום הכיפורים, אם יתענה בצום גדליה, והביא שם תחילה בשם הגאון מהר"ר יהושע העשיל ממעזריטש שהדבר תלוי במחלוקת הרז"ה והרמב"ן הנ"ל. אולם אחר כך העלה (בד"ה ובעיקר) דאף לדברי הרז"ה מותר להתענות בצום גדליה, שהרי לדבר מצוה התירו להפליג בספינה קודם השבת אף שהוא כמתנה לחלל את השבת, משום דקודם הזמן לא החמירו כל כך, והכ"נ התענית בצום גדליה מצווה היא ומותר להכניס את עצמו לספק אף שאפשר שבשביל כך לא יוכל להתענות ביום הכיפורים.

והנה בפרשת שילוח המרגלים אמר הכתוב (במדבר יג, ג) וישלח אותם משה ממדבר סיני על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה, ופירש רש"י, כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו, עכ"ל. ותמהו המפרשים (עי' מעשי ה' בפרשת), שהרי בסמוך על הפסוק (שם טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, פירש רש"י, התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים. וכן פירש רש"י לקמן על הפסוק (שם כו) וילכו ויבואו, להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה, הרי שהיו רשעים בשעת הליכתן, ואם כן היאך שלח אותם משה. אך באוה"ח הק' כתב לפרש, שכל עוד שהיו

המרגלים לפני משה אצלו היו צדיקים, אבל כשחזרו ללכת בשליחות פקע מהם כלילא, כמו שדרשו חז"ל ממה שנאמר וילכו ויבואו מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה, ומש"ה התפלל על יהושע שלא ילך בעצת רשעים.

מתבאר מדבריו שעוד קודם שנשתלחו המרגלים הבין משה רבינו שכשילכו מאצלו הם עלולים לחשוב מחשבה רעה, ואם כן יפלא איך הסכים משה לשלחם. ובהכרח לומר דכיון שאין למצווה אלא מקומה ושעתה כסברת הרמב"ן הנ"ל, לא חשש משה רבינו שמא בעת השליחות יחמיצו המרגלים, כיון שלעת עתה כשרים הם.

ומעתה יתבארו דברי המדרש על נכון, **שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם**, ושלחם משה לתור את הארץ ולא חשש שמא בעת השליחות ירעו את מעשיהם להוציא את דיבת הארץ רעה, אם כן מוכח דאין למצווה אלא מקומה ושעתה ואין צריך לחוש שמא אחר כך יתהווה קלקול. ועל כן התעורר לשאול, **ילמדנו רבינו מהו לפרוש לים הגדול קודם לשבת שלשה ימים**, האם האיסור מפני שהוא נראה כמתנה לחלל את השבת כסברת הרז"ה, ואם כן גם יום רביעי בכלל האיסור, או שמא כיון דיש להוכיח מפרשה זו שאין צריך לחוש למקרה המתהווה אחר כך כדעת הרמב"ן, בהכרח דטעם איסור הפלגה הוא משום ביטול עונג שבת, ואין איסור להפליג ביום רביעי. ועל כך השיב לו, **כך שנו רבותינו אין מפליגין את הספינה לים הגדול שלשה ימים קודם לשבת**.

בעידן רעוא דרעוין פרשת שלח

תשס"ט

בתוה"ק (יג א,ב) וידבר ה' אל משה לאמר, שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נתן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם, וברש"י (ד"ה שלח לך אנשים) למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, וכבר נתקשו המפרשים בדברי רש"י אלו, דהנה בגמ' (ערכין טו.) למדו מכאן בא וראה כמה גדול כח של לשון הרע מנלן ממרגלים ומה המוציא שם רע על עצים ואבנים כך, המוציא שם רע על חבירו על אחת כמה וכמה, הרי דלשון הרע על בן אדם חמור ביותר מלשון הרע על עצים ואבנים, ואם כן מניין היה להם ליקח מוסר ממרים שנענשה על שדברה באחיה הקדוש משה רבינו, שלא לדבר גם על עצים ואבנים.

ולהלן ברש"י (ד"ה כולם אנשים) כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו, וגם בזה יש לתמוה וכי דרך לשלוח מרגלים אנשים חשובים שיתבלטו בכל מקום שהולכים, אדרבה הדרך לשלוח אנשים פשוטים שיתערבו בין העם, ועוד קשה א"כ שהיו אנשים חשובים איך יתכן שנהפכו מיד בהליכתן לרשעים, וכדאיתא ברש"י (ד"ה וילכו ויבואו) להקיש הליכתן לביאתן מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה, ואיך יצא מידם מעשה זו שבשביל זה אנחנו מגולגלים גולה אחר גולה ועדיין לא נושענו, וכמו שאמרו חז"ל (סוטה לה.) עה"פ (לקמן יד, א) ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא, אמר הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם אני אקבע לכם בכיה של דורות.

ולהלן בתוה"ק (פסוק טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, וברש"י (שם) התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים, והקשו המפרשים א"כ למה לא התפלל גם על שאר המרגלים, בשלמא מה שלא התפלל על כלב בן יפונה לא קשה דמצינו דכלב בעצמו הלך לחברון ונשתטח על קברי האבות שלא יהא ניסת לחביריו להיות בעצתם (רש"י לקמן פסוק כב), אבל מה שלא התפלל

על שאר מרגלים קשה, ובפרט לפי דברי הרמב"ן דלא מנה הכתוב השבטים לא לדגליהם ולא לצבאותם ולא כתולדותם אלא ראה למנותם הנה כמעלת השלוחים והקדים הנכבד הקודם למעלה, ולפי דברי הרמב"ן נמצא דיהושע היה החמישי בסדר החשיבות וא"כ קשה ביותר למה התפלל על שאר המרגלים שהיה בהם כאלו שהיו חשובים יותר מיהושע.

והנה איתא מהרה"ק רבי מענדל מרימנוב זי"ע דמצוה לתרץ המרגלים, ובפשטות יש לומר דהם היו במדריגה גדולה כ"כ שלא הרגישו צורך בעליה לא", וכמו שסיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בשם אביו הרה"ק מרודניק זי"ע ששמע מהרה"ק רבי יוסף מניישטאט זי"ע שאצל החוזה מלובלין זי"ע היו ארבע מאות אנשי כפר בעלי רוח הקודש בהירה, ושאל אחד מהנוכחים א"כ למה לא פעלו להביא משיח, השיב לו, לא הרגשנו שחסר לנו משהו, והיינו שהם נהנו מזיו השכינה בעוה"ז כמו בעולם הבא, ובחינה זו יש לומר היה ג"כ אצל המרגלים, שלגודל קדושתם לא ראו צורך לטרוח וללחום לעלות לארץ ישראל.

ובאופן אחר י"ל דהנה למדנו היום בדף היומי (ב"מ נ"ו.) רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב באחריותו יש להן אונאה שאינו חייב באחריותו אין להן אונאה, ותמן תנינן (מגילה ח.) אין בין נדרים לנדבות אלא שהנדרים חייב באחריותו והנדבות אינו חייב באחריותו, ואיתא מהרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (עי' תורת אבות, דרכים בעבודת הבורא פ"ג אות רי"ב) דהנה יש ב' דרכים במעלות הצדיקים הא' שאוכל ושותה כדי שיוכל ללמוד ולהתפלל, וישן כדי שיהי' לו כח לעבודת הבורא ב"ה, וזהו בחינת הרי עלי קרבן דהיינו דעכשיו אינו מקדיש עדיין אלא עוסק בעניניו וצרכיו כדרך בני אדם, אלא שכוונתו שעיי"ז יהי' לו כח לעבודתו ית"ש, ואז חייב באחריותו, דצריך שיקיים את מחשבתו, דהיינו לאחר שאכל וישן כדי צרכו האם התפלל ועסק בתורה כהוגן, ורק אם אכן עושה כן מרים עניניו שברשות לעבודת ה', והבחינה השניה למעלה מן הראשונה הוא הרי זו קרבן שגם עניניו שברשות מופשטים מן הגשמיות והוא מעלה אותם שהיו קדושים כקרבן, ואז אינו חייב באחריותו שהעצם אכילה ושתיה ושינה וכדו' הם עצמם עבודת ה'.

ובדרך זה ביארו בספה"ק מאמר הכתוב (תהלים קמח, יח) צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו ולכאורה הו"ל למיכתב ה' צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו דלישתמע על תרואתו, אלא ביאור הכתוב כך הוא, **צדיק** מי

שהוא צדיק, ה' בכל דרכיו, מכוון להשי"ת בכל דרכי עבודתו בתורה ומצוות ומעש"ט, אמנם וחסיד מי שהוא חסיד, בכל מעשיו הוא מכוון להשי"ת בכל מעשיו ואפי' בפעולות גשמיות הוא מעלה אותן שיהי' עבודת ה'.

ובספה"ק נועם אלימלך (בפרשתו) כתב כעין זה לבאר הכתב (לקמן יד, כד) ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי וגו', דהנה יש ב' גווני צדיקים דהיינו יש צדיקים שמוכרחים להיות פרושים ומובדלים מבני אדם כי כאשר יהיו בין העולם יפלו ממדרגתם הנכונה להם, ויש צדיקים שמעורבים בין העולם ומדברים עמהם ואעפ"כ אינו נופל ממדרגתו, ואדרבה הוא מחזירם למוטב, ע"ד ששמעתי הפי' מרבי ומורי הרב הגאון הקדוש המנוח מ' דוב בער דק"ק ראווני נשמתו בג"ע ולא הסריח בשר קודש מעולם (אבות ה,ה) ופי' מי שהוא בשר קודש שהוא צדיק גמור אינו מסריח מעולם אף כשהוא מעורב עמהם ומדבר עמם, וזהו ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת היינו אף שדיבר עמהם אעפ"כ לא נפל ממדרגתו ואדרבה וימלא אחרי לגמרי, עכלה"ק. ולהלן (בד"ה והיה באכלכם מלחם הארץ חלה) כתב וז"ל פי' האדם הצדיק הזה שדברנו בו לעיל צריך להתנהג שאף כשיעסוק בדברים גשמיים באכילה ושתייה וכיוצא בו, יראה שירים ממנו תרומה לה' שיביא הכל אל הקדושה ע"כ.

ועובדא הוה אצל הרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע שבא אליו יהודי לשאול חוות דעתו אם יעלה להתיישב בארץ הקודש, ענה לו הרה"ק דהנה איתא בגמ' (ברכות ה.) אמרו ליה לר' יוחנן איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא אמר היינו דאהני להו, וביאר שם המהרש"א בחידושי אגדות, ע"ד אומרם ז"ל (מגילה כט.) עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל, וכיון דמקדמי ומחשכי לבי כנישתא, ושהו שם כל הזמן הוי כאילו דרו בארץ ישראל שהרי יקבע לעתיד שם בא"י, שאל אותו הרה"ק רבי משה לייב האם היית מוכן לילך לדור בבית המדרש עם הבני בית והמשפחה ולאכול שם ולישן שם ולעשות שם כל צרכיך, שהרי גם האכילה הוא עבודת הקודש וכמו שמצינו באכילת קדשים שאינו נאכל חוץ לקלעים, וקדשים קלים חוץ לחומה, אם אתה במדריגה שתוכל לאכול ולישן ולעשות כל צרכיך בבית המדרש, ראוי אתה לדור בארץ ישראל שקדושתה כקדושת ביהכ"נ וכנ"ל.

וי"ל דזה היה ענין שליחת המרגלים שילכו לראות אם ראויים הם לדור בארץ הקדושה, ולכן לא שלחו אנשים פשוטים למרגלים, אלא אנשים חשובים קרואי עדה, דאלו שנתעלו במעלות הצדיקים אולי ראויים המה לדור בארץ ישראל ולהתנהג שם כבקדושת ביהכנ"ס, אך הם ביודעם שתכלית שליחותם הוא לידע אם ראויים הם לדור בארץ ישראל (כנ"ל מהרה"ק הרב ר' מענדלי זי"ע שמצוה לתרץ המרגלים) וידעו בעצמם שאינם במדריגת וחסיד בכל מעשיו שכל מעשיהם הם בלתי לה' לבדו, ולכן לא רצו לעלות לארץ ישראל. והוציאו דבה על הארץ.

ובאמת לא היה להם לשנות כלום מפני נגיעות עצמם, כיון שנתנו להם נאמנות של שליחות היה להם לספר דברים כהויתן ולא לשנות מאומה, וכבר דברנו כמה פעמים במה שמצינו שכל כמה יותר נאמנות שנותנים לאדם כן גדלה אחריותו, ואם בוגד בנאמנותו אזי עונשו גדול ביותר, ומצאנו ברש"י (ויקרא יט, טו) עה"פ לא תעשו עוון במשפט מלמד שהדין המקלקל את הדין קרוי עול, שנאוי, ומשוקץ, חרם, ותועבה, מה שלא מצינו בשום מקום כינויים אלו, וכן מצינו בעדים זוממים שמתחייבים על דיבורם מה שלא מצינו בכל התורה כולה, ואפי' ר"מ דמחייב על מה שנגרם ע"י מעשיו מעשה מיהא בעי, ויתבאר כנ"ל דכמה יותר נאמנות שנותנים לאדם אם בוגד בנאמנותו עונשו מרובה, אדם פשוט שגונב וגוזל יכולין לפוטרו בעונש קל. אבל דיין שעושה עול במשפט עונשו גדול, ומשל למה הדבר דומה, לאדם שנתפס היותו מרגל, שכל שהוא יותר קרוב לבית המלוכה עונשו גדול יותר, ואם הוא שר גדול עונשו עוד יותר, וכל שכן אם המשנה למלך נתפס למרגל, כן הדבר בעיניינו כיון שהתורה נתנה נאמנות לב' אנשים שיכולים להעיד, והם שיקרו בנאמנותם, החמיר התורה עליהם שיענשו על דיבורם, וכן דיין שנתנה לו התורה הכח לחקור ולהעמיד הדין על תילו, והוא משתמש בכוחו לעוות הדין קרוי עול, שנאוי, ומשוקץ. חרם ותועבה.

ואמרו חז"ל (שבת קלט.) אם ראית דור שצרות רבות באות עליו צא ובדוק בדייני ישראל שכל פורענות שבאה לעולם לא באה אלא בשביל דייני ישראל שנאמר שמעו נא זאת ראשי בית יעקב וקציני בית ישראל המתעבים משפט ואת כל הישרה יעקשו בונה ציון בדמים וירושלים בעולה ראשיה בשוחד ישפוטו וכהניה במחיר יורו ונביאיה בכסף יקסומו ועל ה' ישענו וגו' לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער, ואין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו על ישראל עד שיכלו שופטים ושוטרים רעים

מישראל, הרי דכל עיכוב הגלוית הוא בשביל זה, וזה היה ג"כ חטא המרגלים שאע"פ שחשבו שהם עצמם אינם ראויים לדור בארץ ישראל, כיון שהיו שלוחי משה רבינו וכל ישראל לא היה להם לשנות מאומה ממה שראו מפני נגיעות עצמן.

ולפי"ז יתורץ דברי רש"י שהתחלנו בה למה נסמכה וכו' ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר, דאע"פ שמרים דברה במשה רבינו והם לא דברו אלא על עצים ואבנים, מ"מ מרים לא נתכוונה לרע אלא לטובת משה, והיה להם ליקח מוסר שאחות שדברה באחיה שלא נתן נאמנות בה, ומה גם שלא נתכוונה לרע ואעפ"כ נענשה, הם שמשה רבינו וכל ישראל נתנו אמונה בהם בודאי אין להם לשנות כלום, כמו דיין שאסור לו לשנות אפי' סעיף אחד מן הדין.

והנה לעולם קוראין פרשה זו בשבוע שתמוז נכנסת בו, ודורשי רשומות רמזו דתמוז הוא ר"ת זמני תשובה ממשמשין ובאין, ורמז לזה מדכתב התרגום עה"פ שלח לך אנשים 'ויתורו' ויאללון מלשון אלול, והיינו שהאדם צריך לרגל את עצמו ולפשפש במעשיו, והנראה לבאר הענין שלא ביקש משה רחמים גם על שאר המרגלים, ובשלמא כלב הלך בעצמו לבקש על קברי אבות, והנה איתא מהגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע לבאר מה דאיתא בתרגום יהונתן וכד חמא משה ענותנותיה של יהושע קרא לו יהושע, ולכאורה מה ענין זה לזה, ומבאר הרבי ר' יהונתן זי"ע דהנה כתיב (תהלים קב, א) תפלה לעני כי יעטוף, ואומר (שם נא, יט) לב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, דהיינו דתפלה הוא דבר גדול ונשגב, ואעפ"כ אינה פועלת אלא בלב נשבר, שיחשוב בנפשו שאיני שווה ולא כלום ובאמת לא מגיע לי מאומה, ובכך עושה בית קיבול שיתקבל תפילתו, ולכן יהושע מכיון שהיה עניו היה לו בית קיבול שיתקבל תפלת משה עליו, ולפי"ז יש להוסיף דמהאי טעמא לא התפלל על שאר המרגלים, כיון דכתיב בהם כלם אנשים ראשי בני ישראל המה, וברש"י כל אנשים שמקרא לשון חשיבות, ומכיון שהחזיקו עצמן לחשובים לא היה להם בית קיבול שיוכל משה להתפלל עליהם.

מובא מהרה"ק רבי אייזיק מזידטשוב זי"ע על המשנה (אבות ב, ב) יפה תורה עם דרך ארץ, דדרך ארץ בגימטריא תפלה, דהיינו דאי אפשר לזכות לכתרה של תורה בלי תפלה, וכן בכל דבר שבקדושה צריך תפלה לפני זה, שהרי אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (קידושין ל:) ולכל דבר צריך סייעתא

דשמיא ואי אפשר לזכות לזה כי אם ע"י תפלה, וכל מי שאין בו אלא תורה אף תורה אין בו .

אין לנו השגה בגודל כח התפלה ומעלתה, שהוא מדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן, כשאדם בא לבית הכנסת ורואה שאיחר המנין, ומנין שני מתחיל שיוכל להתפלל בה מלה במלה, והוא תופס המנין הראשון ומתחיל לנסוע כמו ברכבת מהירה (שנעל-צוג), וחושב בדעתו שהשתכר זמן, או שמתפלל עם המנין השני ומסיים באותו זמן שהמנין הראשון מסיים, שהרי באשרי ובא לציון הוא מסיר הטלית ותפלין, ובאמת אינו משתכר כלום, ואדרבה כמו בכל דבר שהאדם רוצה שיהי' לו נעים ועושה במתינות, כן צריך להיות בתפלה, וכ"ק מרן אדמו"ר זי"ע הקפיד שיתפללו קטע בקטע עם הש"ץ אפי' לפני הודו, ובפרט בזמן הזה שהמצב קשה בעולם, ובפרט במחלת השופעת הסובבת בעולם, ויש שקבעו יום תפלה שכבר הגיע המצב שצריך לסגור ת"ת ובתי ספר ושיבות, ויש לידע דדרך ארץ קדמה לתורה כנ"ל ולהתחזק ביותר שלא למהר בתפלה, ולהתחיל להתפלל בציבור מתחלת התפילה, ובודאי שלא לדבר בביהכנ"ס באמצע התפלה, הרי הנסיון אם ראויים אנחנו לזכות בארץ ישראל הוא איך אנו מתנהגים בבית המדרש.

נכנסים עכשיו לחודש תמוז, ומגיעים החדשים הקשים שהדינים שולטים בהם, והשם הוי"ה אינה כסדרה, ויש להרבות לבקש ולהתפלל שהקב"ה ירחם על כל כלל ישראל, בכל מקום שהם, בכל מקומות מושבותיהם בכל אתר ואתר, בכלליות ובפרטיות, ברוחניות ובגשמיות, ושאכן נזכה להכין כדבעי לזמני תשובה, ונזכה שימים אלו יתהפכו מיגון לשמחה, ונזכה בקרוב להגאולה שלמה, במהרה בימינו, אמן.

התודה והברכה לידידנו
הרה"ח ר' **יקותיאל שווארץ** הי"ו
על עזרתו להדפסת הגליון
לרגל שמחת **הולדת הבן** שיחי'
יזכה לראות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח

* * *

התודה והברכה לידידנו
הרה"ח ר' **ישראל ראזענבערג** הי"ו
על עזרתו להדפסת הגליון
לרגל שמחת אירוסיו בנו
החתן המו"מ בתוי"ש **שאול** ני"ו
עב"ג בת ידידנו הרה"ח ר' **משה דוד פישער** הי"ו
יה"ר שיזכו לבנות בית נאמן בישראל
יזכה לראות רוב נחת דקדושה מכל יו"ח

